

термінології, що на нашу думку не тільки вплине на правову культуру та мову права, але й на подолання прогалін у законодавстві. Крім того важливим є такий соціальний інститут як сім'я, атмосфера в якій повинна сприяти розвитку як то правової культури так і становлення особистості.

Література

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. Х.: Консум, 2009. 656 с.
2. Субботін В. М. Теорія держави і права : підручник / Субботін В. М., Філонов О. В., Тодоров І. Я. К.: Знання, 2005. 327 с.
3. Харченко І. І. Термінологічна компетентність як обов'язковий складник мовно-професійної культури майбутніх юристів / І. І. Харченко / Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2(2). С. 176-180.

Кравчук П. С.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Хаджи А. Ю.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ЮРИДИЧНА ЛІНГВІСТИКА: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Актуальність даної теми полягає у тому, що мова і право дуже тісно пов'язані між собою, а завдання юрислінгвістики – зробити так, щоб у випадку їх взаємодії не виникало непорозуміння. Розвиток мовознавчих дисциплін, антропологічний поворот у гуманітарній галузі знання призводить до утворення нових наукових напрямів. Саме такою і є юридична лінгвістика. Потреба застосовувати методологічний інструментарій різних дисциплін, юриспруденції та мовознавства, продиктовані потребою здійснювати комплексне дослідження закону, влади в їх взаємозв'язку з мовою, культурою, соціумом. Актуальним є аналіз напрямків та перспектив розвитку юридичної лінгвістики. Проблемі становлення юридичної дисципліни як науки присвячено праці Ю. Ф. Прадіда, Л. М. Пелепейченко, І. Б. Штерн.

Ю. Ф. Прадід визначає наукову актуальність та новизну юрислінгвістики, яка спрямована на всебічне дослідження мови юридичної теорії і практики, зокрема законотворчості, ораторського мистецтва, правил оформлення юридичної документації на всіх рівнях. Це веде до необхідності вивчення юридичного аспекту в мові [3, с. 120-121].

Перші дослідження мови права в українській мові почалися ще у минулому столітті. Тоді вчені приділяли увагу дослідженню

функціонального стилю мови, який вживався для написання законів. Науковці ставили за мету розробити загальні правила написання законів таким чином, щоб не виникало суперечок під час їх застосування [3, с. 122-124]. Термін «юрислінгвістика» був запропонований у 1999 р. науковим колективом Лабораторії юрислінгвістики та розвитку мовлення регіональної асоціації лінгвістів-експертів та викладачів (АЛЕВ «Лексис»). Цей напрям досліджує лінгвістичні прояви права (лінгвоюристика), функціонування мови в галузі права. В Україні перші дослідження проводилися в напрямку дослідження правових проблем мови та мовних проблем права (В. М. Демченко, І. Б. Іванова, С. П. Кравченко, В. О. Навроцький, Ю. Ф. Прадід, Я. Радецька, З. О. Тростюк, Л. М. Пелепейченко, В. В. Посмітна).

Сьогодні проблематика праць з юридичної лінгвістики розширилася: досліджуються природа, функції та специфіка мови права, жанрово-стилістичні різновиди мови законотворчості та судочинства. У центрі уваги й історія мови юриспруденції, а саме: термінологія, лексикографія, текстологія та стилістика. Набуває розвитку порівняльне юридичне мовознавство, судова лінгвістика. До настанов цієї мовознавчої галузі зараховують розробку правил вживання мовних ресурсів в юриспруденції та законотворчості, оптимізацію використання мовних одиниць відповідно до ситуації, професійно-комунікативних потреб. Це все створює сучасним юристам комфортні умови праці, робить діяльність правників більш ефективною та менш затратною. [2, с. 130]

Представники американської й англійської юрислінгвістики в основному вивчають мову і стиль юридичних документів з точки зору нефахівців у галузі права. Основними питаннями, якими займаються англійськомовні юрислінгвісти є такі: лінгвістична експертиза в судовому процесі, проблеми комунікації на дізнанні в поліції, роль юридичного перекладача на судовій і досудовій стадіях у процесі, проблеми розуміння мови суддів та інструкцій судді присяжними [4, с. 191].

Можна сказати, що на сьогодні сформувалися всі передумови для того, щоб англійська мова отримала статус глобальної та розвинутої в галузі юридичної лінгвістики. При цьому вражаюча пластичність та гнучкість англійської мови дозволяє їй утримувати провідні позиції у галузі юрислінгвістики. [4, с. 193]

Активно вивчається взаємодія мови і права в німецькій мові. Однією з центральних тем у дослідженнях німецьких вчених посідає питання про те, що обумовлює перешкоди в комунікації між юристами і не юристами.

Юридична лінгвістика або юрислінгвістика є відносно новою галуззю мовознавства. Особливістю цієї дисципліни є те, що вона має міждисциплінарний характер тому, що поєднує мову та право. Звичайно, питання точності та зрозумілості юридичних текстів уже було предметом уваги науковців, але юристи та філологи завжди займалися цими питаннями окремо [4, с. 420].

Об'єктом юрислінгвістики є взаємодія мови та закону, юридичний аспект мови. Дослідники відзначають, що юрислінгвістика вивчає

відношення мови до закону. Натомість лінгвоюрисдика, як окрема галузь, вивчає відношення закону до мови (мовні аспекти права).

Юридичний аспект мови – це, по-перше, власне мова з елементами права. У цьому аспекті науковці зазначають про актуальність онтологічного розуміння мови як об'єкта правового захисту.

По-друге, юрислінгвістика займається такими проблемами закономірностей мови, що є підґрунтям тексту закону, визначають його створення та практичне застосування.

Таким чином, дві фундаментальні, пов'язані між собою проблеми, є основою досліджень юрислінгвістики. Перша проблема – це проблема співвідношення мовних законів (норм) з юридичними законами стосовно рівня юридизації. Проблема співвідношення природньої та юридичної мови є другою [4, с. 191].

Право посідає чільне місце у вивченні лінгвоюрисдиком мовноправових аспектів. У цьому випадку говорять про сукупність вже сформованих історично юридичних законів і традицій, а юридична мова розглядається як система, яка до певної міри прагне до все більшої автономізації від природньої мови [3, с. 122-124].

Основна мета лінгвоюрисдики – вивчення соціальної взаємодії людей на мовному тлі крізь призму закону. Мета юрислінгвістики – вивчення змін норм мови, які відбуваються при її наближенні до юридичного узусу.

Методологічна специфіка юрислінгвістики, на думку науковців, має бути розглянута з урахуванням таких лінгвістичних параметрів:

- 1) природнє – штучнє;
- 2) таке, що відображається (стосовно мови) – умовнє (стосовно мови);
- 3) стихійно-чуттєвє – раціонально-логічнє;
- 4) консервативно-статичнє – творчо-динамічнє;
- 5) безперервнє – дискретнє. [2, с. 130]

Отже, юридична лінгвістика знаходиться на межі двох наук – лінгвістики та юриспруденції. Поява низки наукових питань, що співвіднесені з різними галузями знання, породжують утворення комплексних наукових дисциплін, серед яких і є юрислінгвістика. Ця наукова дисципліна формується й розвивається з урахуванням досягнень лінгвістики та юриспруденції, підтвердивши положення про зв'язок мови і права. Серед численних напрямів розвитку юридичної лінгвістики особливе місце займає проблематика, пов'язана з дослідженням якості судової промови, тобто виступами прокурора, судді, адвоката. Досліджуються шляхи взаємодії законів загальної та галузевої риторики, ефективні методики в галузі судової експертизи і криміналістики, а також правила ведення судового розгляду, законотворчість і співвіднесеність на рівні мовної комунікації таких категорій, як влада та істина.

Література

1. Александров А. С. Введение в судебную лингвистику Нижний Новгород, 2003. 420 с.
2. Пелепейченко Л. Н. Основы теории мовної комунікації. Х., 2007. 130 с..
3. Прадід Ю. Ф. Юридична лінгвістика та деякі актуальні проблеми законодавчої практики // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ ім. 10-річчя незалежності України. 2002. С. 120-126.
4. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник. Київ, 1998. С. 191-193.

Кузьміна А. Ю.
здобувач вищої освіти II курсу,
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОВА І СУСПІЛЬСТВО

«Мова є обов'язковою передумовою мислення в умовах повної ізоляції людини. Але зазвичай мова розвивається тільки в суспільстві, і людина розуміє себе тільки тоді, коли на досвіді переконається, що його слова зрозумілі також і іншим людям»[1].

"Мовна діяльність навіть в самих своїх найпростіших проявах є з'єднання індивідуальних сприйняття із загальною природою людини", – писав основоположник мовознавства (Там же).

Мова і суспільство тісно пов'язані один з одним. Як не може бути мови поза суспільством, так і суспільство не може існувати без мови. Їх вплив один на одного взаємний.

Відзначимо основні напрямки впливу суспільства на мову:

- зв'язок походження мови одночасно з людським суспільством;
- соціальна обумовленість розвитку мови;
- соціальне розшарування мови;
- соціальні компоненти в структурі мовних одиниць;
- свідоме вплив суспільства на мову і його функціонування [2].

Походження мови було викликано суспільною потребою. Засіб спілкування, а саме таким засобом є мова, не могло виникнути поза спілкуванням, поза суспільних відносин. Головне в процесі походження мови – становлення членороздільної мови, розмежування звуків і закріплення за ними чітких смислів.

Соціальну обумовленість розвитку мови не слід розуміти як пряме відображення в мові всіх громадських подій або наявність соціальних причин у кожного факту зміни мови. Соціальні чинники впливають на язык не прямолінійно: вони